

FÖRVALTNING

Handläggare: Ulla Wredle
Titel: Enhetschef
E-post: ulla.wredle@norrtalje.se

Till: Barn- och skolnämnden

Brottsofferperspektiv i grundskolan

Förslag till beslut

Barn- och skolnämnden tar del av barn- och utbildningsförvaltningens utredning gällande brottsofferperspektiv i grundskolan och beslutar att uppdraget ska anses vara slutfört.

Sammanfattning

Barn- och utbildningsförvaltningen har i verksamhetsplan 2024 i ett nämndinitiativ uppdragits av barn- och skolnämnden att utreda lämpliga åtgärder för att stärka brottsofferperspektivet vid hot- och våld i skolan inom huvudmannens organisation.

Skolan har inte ett formellt ansvar för att bedriva ett brottsförebyggande arbete. I praktiken arbetar dock skolan med att förhindra att elever utsätts för kränkande behandling eller brott från andra elever eller personal. De disciplinära åtgärderna medför en högre grad av ingripande ju mer en elev stör eller hotar övriga elever eller skolpersonal.

Om barn- och skolnämnden beslutar att införa en akutskola inom huvudmannens organisation kommer skolan att kunna agera snabbare vid en hotfull situation. Det kan ge personal och ledning en trygghet att hjälp finns att få vid de tillfällen då de har mest behov av stöd.

Barn- och utbildningsförvaltningens bedömning är att huvudmannen bör avvakta de tre stora utredningar som regeringen har initierat och som kommer att redovisas under december 2024 samt januari respektive juni 2025.

Ärendet

Barn- och utbildningsförvaltningen har i verksamhetsplan 2024 i ett nämndinitiativ uppdragits av barn- och skolnämnden att utreda lämpliga åtgärder för att stärka brottsofferperspektivet vid hot- och våld i skolan inom huvudmannens organisation.

Skolan har inte ett formellt ansvar för att bedriva ett brottsförebyggande arbete. I praktiken arbetar dock skolan med att förhindra att elever utsätts för kränkande behandling eller brott från andra elever eller personal. Det arbetet sker framför allt inom värdegrundsarbetet på varje enhet.

Alla skolor ska ha ordningsregler som tas fram i samarbete med eleverna på skolan. Dessa ska vara tydliga och lätta att förstå utifrån vilka regler som gäller men även utifrån vilka konsekvenserna blir när ordningsreglerna inte följs. Skollagen beskriver även hur skolan ska agera vid en kränkning.¹ Skolans personal anmäler till rektor som i sin tur gör en anmälan till huvudmannen.

¹ 29 kap. 13 § Skollagen

Regeringen har initierat en utredning för att föreslå åtgärder för att varaktigt stärka trygghet och studiero i skolan. Problemen med våld, kränkningar och trakasserier ska minska så att eleverna kan koncentrera sig på undervisningen. Utredningen ska redovisas till regeringen senast den 31 januari 2025. Utredaren har fått ett brett mandat att föreslå större möjligheter till tillfälliga omplaceringar, permanenta omplaceringar och avstängningar, samt bättre förutsättningar för så kallade akutskolor där elever kan placeras tillfälligt.

En annan utredning som ska redovisas den 20 december 2024 handlar om att säkerheten i skolan ska utredas.² I juni 2023 lämnade utredningen ett delbetänkande som bland annat innehöll förslag om att Center mot våldsbejakande extremism (CVE) ska få till uppgift att stödja kommuner, myndigheter och andra aktörer i arbetet att förebygga skolattacker. Utredaren lämnade ytterligare ett delbetänkande i mars 2024 och lämnade då förslag på olika förebyggande åtgärder, till exempel att skolor ska vara stängda för obehöriga, men även förslag på åtgärder för att stärka beredskapen och kompetensen att hantera våldssituationer. Utredaren lämnade också förslag om hur en skyldighet att polisanmäla brott som begås i eller i anslutning till skolan kan utformas.

Förutom ovanstående utredningar har Skolverket fått i uppdrag att kartlägga hur skolan påverkas av kriminalitet i närområdet. Det uppdraget ska redovisas till regeringen den 30 juni 2025.

Disciplinära åtgärder i grundskolan

Grundskolan har utifrån skollagen ett antal åtgärder att ta till för att säkerställa tryggheten och studieron på skolan.³ De disciplinära åtgärderna medför en högre grad av ingripande ju mer en elev stör eller hotar övriga elever eller skolpersonal.

Om en elev stört undervisningen vid upprepade tillfällen, uppträtt olämpligt eller på något sätt gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse ska en utredning initieras av rektor. I dessa fall ska samråd med vårdnadshavare ske. Utifrån utredningen ska insatser sättas in i syfte att ändra elevens beteende.

Under vissa förutsättningar kan rektorn tillfälligt förlägga en elevs undervisning till en annan undervisningsgrupp än den eleven annars hör till eller till en annan plats inom samma skolenhet. Rektorn får besluta om en tillfällig omplacering om tidigare åtgärder som gjorts efter en utredning inte har varit tillräckliga eller om en omplacering bedöms vara nödvändig för att övriga elever ska få trygghet och studiero.⁴ Denna åtgärd kan endast komma i fråga om elevens beteende har en negativ påverkan på övriga elevers trygghet och studiero.

Elevens vårdnadshavare ska informeras om att eleven får en tillfällig omplacering. Rektor kan besluta om en omplacering för högst fyra veckor. Rektor kan som sista åtgärd stänga av en elev under högst en vecka, maximalt två gånger per termin.⁵ Det gäller om en omflyttning till en annan lokal inte är tillräckligt ingripande eller om det inte är tillräckligt med hänsyn till elevens beteende.

Brott i skolan

Enligt Stockholmsenkäten 2024, har Norrtälje fortsatt låga siffror vad gäller brott men höga siffror vad gäller att ha blivit utsatt för våld av din partner eller före detta partner. Att bli utsatt av sin partner eller före detta partner kan vara relaterat till skolmiljön men eventuellt är det större sannolikhet att det är händelser utanför skolan.

² [En bra skolgång förebygger brott - Regeringen.se](#)

³ 5 kap. Skollagen. Trygghet och studiero.

⁴ 5 kap. 12 § Skollagen

⁵ 5 kap. 14 § Skollagen

Tabell 4. Andel elever som är oroliga för att utsättas för brott i skolan. Stockholmsenkäten 2024.

55o. Jag är orolig för att utsättas för brott i skolan (t ex stöld, misshandel etc)	Norrtälje Grundskolan årskurs 7			Norrtälje Grundskolan årskurs 9			Norrtälje Gymnasium år 2		
	Total	Pojke	Flicka	Total	Pojke	Flicka	Total	Pojke	Flicka
Antal svarande	406	208	188	364	189	162	357	181	172
Stämmer mycket dåligt	46	50	41	53	61	46	65	69	62
Stämmer ganska dåligt	29	25	34	28	20	36	23	17	29
Stämmer ganska bra	19	20	17	13	13	12	9	12	6
Stämmer mycket bra	6	5	8	6	6	6	3	3	3

På frågan om eleverna är oroliga för att utsättas för brott i skolan anger fem procent av pojkarna och åtta procent av flickorna i årskurs 7 att de är oroliga. Det är i paritet med övriga kommuner i Stockholms län även om flickorna i Norrtälje är lite mer oroliga än snittet som ligger på sex procent. En annan fråga handlade om eleven känt sig allvarligt hotad och var det hände senaste gången. Tretton elever (av 406 elever) svarade på frågan och fyra av dessa angav att det skedde i skolan eller på skolgården. På den frågan angav fyra elever att de utsatts för brott i hemmet. Det kan vara relaterat till partnervåld men några fördjupande frågor har inte genomförts för att ta reda på det.

Det brottsförebyggande arbetet på skolan bygger på att eleverna kommer till skolan och deltar i undervisningen. Det behövs också personal med rätt kompetens och flera vuxna som kan fånga upp vad som händer på raster, skolgård och i andra sammanhang utanför klassrummet. Flera insatser genomförs på skolan för att öka tryggheten för alla elever. En konsekvenstrappa är framtagen utifrån att trygga elevernas arbetsmiljö. Varje skola tar fram en konsekvenstrappa tillsammans med skolans ordningsregler. Konsekvenstrappan används steg för steg eller så kan delar av konsekvenstrappan användas.

Tidigare år har cirka 7-10 elever flyttas till annan plats efter beslut av rektor. Under 2023-2024 var det åtta elever som flyttades till annan skola under högst fyra veckor och några elever som stängdes av under en vecka. Rektor kan endast ta beslut om att stänga av en elev under en veckas tid. Huvudmannen kan därefter ta beslut om att stänga av en elev under längre period vilket har hänt vid enstaka tillfällen bakåt i tiden. En avstängning kan endast ske om det finns särskilda skäl.

Barn- och utbildningsförvaltningen föreslår utöver detta i en utredning till barn- och skolnämnden att Norrtälje kommun ska starta en akutskola, vilket skulle kunna leda till snabbare insatser och positiva effekter för tryggheten.

Barn- och utbildningsförvaltningens analys gällande brottsofferperspektivet i grundskolan

Grundskolans ordinarie trygghetsarbete samt organisation för att öka studieron är skolans största brottsförebyggande åtgärder. När detta inte räcker har personal och rektor flera olika insatser att ta till i syfte att säkra upp studiemiljön för alla elever. Konsekvenstrappan ger stöd åt lärare, mentor och rektor att sätt in åtgärder på den nivå som en elevs beteende befinner sig. Åtgärderna ska alltid stå i paritet med vad som inträffat. Ålder och mognad samt andra omständigheter kring eleven ska skolan ta hänsyn till. Det gäller även äldre elever som på grund av sin familjesituation kan påverkas olika av en disciplinär åtgärd.

Om barn- och skolnämnden beslutar att införa en akutskola inom huvudmannens organisation kommer skolan att kunna agera snabbare vid en hotfull situation. Det kan ge personal och ledning en trygghet att hjälp finns att få vid de tillfällen då de har mest behov av stöd.

Barn- och utbildningsförvaltningen anser även att huvudmannen bör avvakta de tre stora utredningar som regeringen har initierat och som kommer att redovisas under december 2024 samt januari respektive juni 2025.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för kvalitet, hälsa och lärande. Trygg i Norrtälje har bidragit till innehållet.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget medför inga ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för barn

Norrtälje kommuns grundskolor arbetar utifrån den lagstiftning som råder i dagsläget. De disciplinära åtgärder som anges i Skollagen används utifrån aktuell situation med eleven eller elevernas bästa som utgångspunkt.

Landsbygds- och skärgårdsperspektiv

Förslaget medför inga konsekvenser för landsbygd och skärgård.

Jenny Nordström
Förvaltningsdirektör
Barn- och utbildningskontoret

Magnus Lindblå
Avdelningschef
Barn- och utbildningskontoret

Bilaga/Bilagor

Bilaga 1. Utredda lämpliga åtgärder för att stärka brottsofferperspektivet vid hot och våld

Beslut skickas till

Avdelningschef för grundskolan
Avdelningschef för kvalitet, hälsa och lärande
Enhetschef för resultat och analys
Registrator BSN